

Zemřela Taťána Bajevová (77), jedna z „osmi statečných“

6.2.2025 - Martin Vacek | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

Ve věku 77 let zemřela Taťána Bajevová, jedna z „osmi statečných“ občanů tehdejšího Sovětského svazu, kteří v srpnu 1968 protestovali na moskevském Rudém náměstí proti invazi vojsk Varšavské smlouvy vedené Sovětským svazem do Československa. O jejím úmrtí informovala nevládní organizace Memorial.

Taťána Bajevová, dcera známého biologa, akademika a vězně Gulagu Alexandra Bajeva, se narodila v roce 1947 v Krasnojarském kraji, kam byl její otec odeslán do vyhnanství. *„Díky Stalinovi jsem prožila nádherné dětství v nedotčené přírodě v malé vesnici na břehu Jeniseje, kde otec ve vyhnanství působil jako lékař. Předtím byl vězněn na Solovkách a v Norilsku“*, vzpomínala po letech Bajevová.

Poté, co byl Alexander Bajev rehabilitován, vrátil se i s rodinou do Moskvy, kde Taťána nastoupila na Právnickou fakultu Moskevské univerzity. V roce 1967 se zapojila do disidentského hnutí. Mimo jiné sbírala podpisy pod prohlášení na podporu politickým vězňům a pomáhala rodinám uvězněných. Za tyto aktivity byla v roce 1968 vyloučena z fakulty. Podařilo se jí však dostat do prvního ročníku Ústavu historie a archivnictví.

„Věděla jsem, že půjdu. Rozhodnutí padlo okamžitě.“

Po invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa se od významného moskevského disidenta Pjotra Jakira dozvěděla o plánované demonstraci proti okupaci. Do deníku si v předvečer demonstrace poznamenala: *„24. 8. 1968 večer – Věděla jsem, že půjdu. Rozhodnutí padlo okamžitě. Proč? To jsem pochopila později. Čím více jsem situaci chápala, tím větší zlost se ve mně probouzela. Intuitivně jsem vnímala probíhající násilí a skutečnost, že se má země opět stala četníkem Evropy. Věděla jsem, že půjdou i moji kamarádi a já půjdu s nimi. Rozhodli se jít s Československem. Dávali svoji svobodu Československu. Já ji dala mým kamarádům. Věděla jsem, že mě čeká pracovní tábor, a připravila se na to. V noci jsem uklidila byt a napsala dopis kamarádům a rodičům. V mé mysli nebyly žádné pochybnosti.“* Dne 25. srpna 1968 se připojila k demonstrantům na Rudém náměstí a byla zatčena. Společně s dalšími se ocitla v cele policejní stanice na Puškinově ulici, lidově nazývané „Padesátník“. Pavel Litvinov, Larisa Bogorazová a Konstantin Babickij ji zde před výsledkem přesvědčili, aby kvůli svému věku vypověděla, že se na Rudém náměstí ocitla náhodou. Předpokládali vysoké tresty okolo deseti let ve vězení a táborech. Po noční domovní prohlídce byla propuštěna a trestní stíhání proti ní bylo zastaveno.

Týden po demonstraci ji však vyloučili z Ústavu historie a archivnictví. Až do svého odchodu do emigrace byla aktivní v disidentském hnutí. Od pádu Sovětského svazu žila střídavě v Moskvě a New Yorku. Jako jediná účastnice protestů nejezdila na setkání bývalých demonstrantů a neposkytovala rozhovory. V roce 2011 se během osobního rozhovoru s Adamem Hradilkem k protestům vyjádřila takto: *„Žila jsem veřejný život, protože jsem si myslela, že je to moje povinnost. Všichni jsme tenkrát byli naivní, odvolávali jsme se na Lenina a podobně. Pak jsem si ale uvědomila, že jsem duší introvert a stáhla jsem se ke studiím. Nemám disidentskou mentalitu, avšak lidé jako Larisa Bogorazová či Andrej Sacharov pro mě znamenali mnoho. Kamarádila jsem se s nimi i nadále, ale měla jsem jiné zájmy – filozofii, biologii, fyziku apod. Co se týče demonstrace na Rudém náměstí, nebyla jsem to já, kdo rozhodl, že toho nebudu součástí. Když jsem pak po revoluci dostala pozvání do Prahy, odmítla*

jsem. Nesehrála jsem v ní velkou roli.“

Tatána Bajevová spolu s Pavlem Litvinovem a Viktorem Fajnbergem převzala v červnu 2018 za všech „osm statečných“ v Praze od tehdejšího ministra zahraničí Martina Stropnického cenu Gratias agit za šíření dobrého jména Česka v zahraničí.

<https://www.ustrcr.cz/zemrela-tatana-bajevova-77-jedna-z-osmi-statecnych>